

Homilie begrafenis broeder Frans Melkert

Lezingen: 1Kor.15,35-43 / Mt. 6,25-30,34

Broeder Frans, hij was niet de snelste met zijn stok, maar toch was hij de meesten van ons vooruit. Lang voor er in bredere kring gesproken werd over ecologie en zorg voor de schepping, bracht hij dat al in praktijk. Dat wij hem nu ter aarde dragen in de maand die zijn naamgenoot, paus Franciscus, heeft aangewezen als periode van gebed voor de schepping, mag providentieel heten.

Wie was broeder Frans? Als vlindermonnik was hij bekend en die titel wilde hij ook graag in de overlijdensadvertentie in de krant. Dan wist men over wie het ging. Maar wat zegt dat woord uit over deze mens?

Hij hield van vlinders vanaf zijn vroegste jeugd. Ze hadden thuis in Utrecht geen tuin, maar in Achterveld stond hij bij een tante als vierjarige al gespannen naar de vlinders te kijken en dat is nooit meer veranderd. Hij heeft ze door de jaren heen tot in de kleinste details bekeken en bestudeerd en geen stipje of puntje ontging hem om de ene soort te onderscheiden van de andere. Hij observeerde ze en kweekte ze van ei tot vlinder. Hij wist je te vertellen of ze als pop of vlinder overwinterden. Wij, die deze passie niet kenden, konden die toewijding soms moeilijk volgen. We zagen het verschil niet of hadden er het geduld niet voor. Maar in zijn ogen ging je dan voorbij aan de mateloze creativiteit van God in zijn schepping. Daarmee deed je de Schepper zelf te kort. En het zal u dan ook niet verbazen dat er bij zijn dood nog poppen en rupsen op zijn kamer stonden. Want tot een paar dagen voor zijn heengaan heeft hij ze met alle zorg omgeven.

Maar daarvoor ga je toch niet naar het klooster? Ja en nee. Al heel jong wist hij dat hij naar het klooster wilde. Toen hij vijftien was, las hij in een geschiedenisboek van zijn zus Beatrix over de regel van Benedictus en het raakte hem. In een broederschap leven voor God en de lof zingen voor die wonderlijke schepping, dat werd zijn droom. Maar voorlopig hield vader dat tegen, maar toen hij achttien was, vertrok hij naar onze abdij.

Nee, hij was niet voor de vlinders naar het klooster gegaan en aanvankelijk mocht hij zijn beginnende collectie zelfs niet meenemen. Die beestjes zouden maar voor verstrooiing zorgen en een monnik moest zich toeleggen op het enig noodzakelijke. Ecologie was in het klooster nog een onbekend begrip. Maar broeder Frans was door het leven onderwezen, *natura artis magistra*, en voor hem was het oude theologische adagium 'per visibilia ad invisibilia', door het zichtbare naar het onzichtbare, een levende werkelijkheid. Was de menswording van Gods Woord daar trouwens niet de ultieme uitdrukking van? Door het zichtbare naar het onzichtbare, en daarom was zijn liefde voor de natuur en de vlinders volstrekt geen verstrooiing, integendeel, het was voor hem een raken aan de mantel van God. Het was geen uit de hand gelopen hobby, het was een heel serieuze studie, die niet alleen kennis bracht, maar ook verwondering en dankzegging opriep.

Maar het leven bestaat niet alleen uit passie, er is ook het werk voor het dagelijks brood.. Broeder Frans heeft decennia lang in de boekhouding gewerkt met eenzelfde toewijding en nauwgezetheid als bij zijn vlinderstudie. Want een aan God gegeven leven verdraagt geen half werk. Zegt Benedictus niet in hoofdstuk 57 van de regel als het gaat om de ambachtslieden, dat het werk zo

moet geschieden dat God in alles verheerlijkt wordt.¹ Ook daar mocht dus geen jota of stip ontbreken.

Nu begint het misschien op een heiligverklaring te lijken, maar daar is geen reden toe. Broeder Frans zou er ook niet mee instemmen, hij kende zichzelf als geen ander. Hij kon je met een gulle lach verwelkomen, maar hij kon ook met temperament reageren als het hem niet zinde of commanderen als hij iets gedaan wilde hebben.

Er lagen over het leven van broeder Frans twee schaduwen,. De een had te maken met zijn fysieke gestel, met de buitenkant zozegd, de ander zat aan de binnenkant, maar maakte zich wel aan de buitenkant bekend.

Van jongs af aan was hij een zorgenkind. Hij had problemen met een heup van de geboorte af en hij zat al vroeg met een been in het gips. Dat is er met de jaren niet beter op geworden en hij heeft in de 65 jaren van zijn kloosterleven talloze operaties ondergaan. Nooit zonder pijn, hoorde je hem toch niet klagen en was hij trouw aanwezig in de kerkdiensten en op het werk. Pas de laatste jaren werd het hem soms te veel, verder afnemende mobiliteit met toenemende pijn en dan doofheid en het verminderd gezicht die hem voor zijn gevoel in een isolement brachten omdat hem veel ontging. Dat hij op Kruisverheffing was ingetreden kreeg voor hem met de jaren een bijzondere betekenis. Want een kruis was het, dat pijnlijke lijf, waarmee hij zo goed en zo kwaad als dat ging een verbond sloot en dat zijn navolging van Jezus een heel eigen kleur gaf. Hij droeg het stil en als een gebed.

Maar naast het lichaam was er ook een zielenpijn, die misschien zwaarder te dragen was dan het broze en krakkemikkige lijf. Misschien waren de vlinders hem daarom zo dierbaar, omdat zij hadden wat hij miste, zo leek het althans. Zij konden vrij fladderen en vliegen, maar hij had een angstige natuur en dat speelde hem op vele fronten parten. De vlinders, de vogels en de leliën des velds, hij kon er lang naar kijken, maar de zorgeloosheid ervan, die is hem in dit leven maar af en toe vergund.

Broeder Frans, de vlindermoonnik. In de vlindertuin staat een van zijn spreuken op een bord, waarvan de bezoeker kennis moet nemen. 'wie vlinders wil zien, moet rupsen verdragen'. Dat zegt iets over het leven in Gods natuur, het zegt ook iets over ons eigen leven. En die twee hangen samen, ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De groei van rups naar vlinder is een ingewikkeld en soms precair proces. En zo is het ook met ons leven. De oude Adam afleggen zoals een rups vervelt, om tenslotte als nieuwe Adam, of Eva te verschijnen, het is een levenslang proces, wat zich aan je voltrekt, maar we ook ons deel aan hebben te leveren. Zoals broeder Frans rupsen heeft gevoed en verzorgd, zo geldt dat ook voor ons bestaan. Waar we dat nalaten is de grote transformatie, de transfiguratie in gevaar, zowel van de schepping als van ons.

Broeder Frans wij laten hem dankbaar los zoals hij na een kweek de vlinder losliet. Wij doen dat in het vertrouwen dat voor hem het ogenblik gekomen is om vrij en onbezorgd als de vlinder op te vliegen tot Gods lof en wij weten welke erfenis hij ons nalaat: zorg te dragen voor dat kwetsbare kleinood van het leven in al zijn vormen, tot Gods lof en tot zegen van al wat leeft. AMEN.

¹ Regel v. Benedictus H 57, 9